

Internationalisering

Het aantal internationale studenten blijft toenemen, maar de verdeling van deze studenten over de verschillende bestemmingslanden varieert. Sommige landen trekken een groeiend aantal studenten aan terwijl dat bij andere landen stabiel blijft. Dit artikel probeert te bepalen welke push- en pullfactoren daadwerkelijk van invloed zijn op zendende en ontvangende landen, en in het bijzonder op Nederland. Inzicht in dergelijke factoren kan landen of regio's helpen bij hun positioneringsstrategieën ten aanzien van internationalisering.

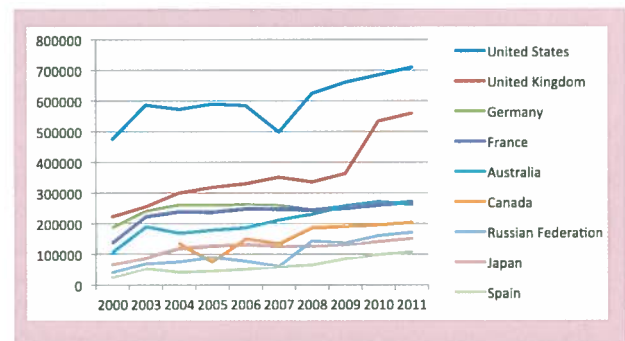
Push- en pullfactoren voor internationale mobiliteit van studenten

Renze Kolster

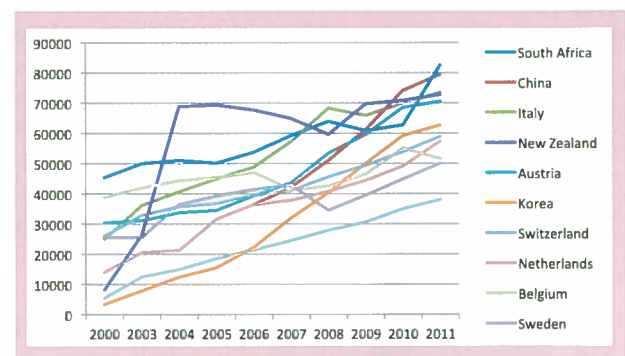
Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS)

Een belangrijke indicator voor internationalisering van hoger onderwijs is nog altijd de stroom van internationale studenten in de wereld en hun bestemming en herkomst onderscheiden naar landen en instellingen. Het verzamelen van mobiliteitscijfers gebeurt op verschillende niveaus en door verschillende instanties. De verzamelde cijfers komen vaak niet overeen doordat er verschillende definities met betrekking tot mobiliteit types, tijdperiodes, aannames, of bronnen en verzamelmethodes worden gehanteerd (Richters and Teichler 2006). Toch geven ze wel een goede indicatie van trends en ontwikkelingen. De mobiliteitscijfers van de OECD (2013) laten een stijging van het totaal aantal internationale studenten zien van 2.1 miljoen in 2000 naar 4.3 miljoen in 2011; een stijging van 107 procent. Binnen deze exponentiële groei zijn ook duidelijke verschuivingen van herkomst en bestemming te zien. Sommige landen winnen aan populariteit, terwijl andere landen aan relatieve aantrekkingskracht inboeten. Dit wordt duidelijk als de trendlijnen van de OECD-landen (voor zover ze in 2011 tenminste 38.000 internationale studenten trokken), Zuid-Afrika, Rusland en China naast elkaar worden gezet (zie figuur 1a en 1b).

De figuren laten zien dat de groei van het aantal internationale studenten in landen vaak verre van lineair is. Hoewel de variatie deels te maken kan hebben met de

Figuur 1a. Groei van aantal internationale inkomende studenten per land (landen met > 100.000 internationale studenten). Bronnen: OECD (2005-2013).

Figuur 1b. Groei van aantal internationale inkomende studenten per land (landen met tussen 38.000 en 100.000 internationale studenten). Bronnen: OECD (2005-2013), voor China en Zuid-Afrika: Unesco, (2005-2010).

Internationalisering

Pushfactoren	Pullfactoren
Geen (toegang tot) hoger onderwijs (programma's) en/of onderzoek (faciliteiten).	Beschikbaarheid van informatie over bestemmingslanden en de hogeronderwijsinstellingen.
De mismatch tussen verworven en benodigde kennis/competenties van een nationaal diploma op de nationale arbeidsmarkt.	Actieve promotiestrategieën of wervingsbeleid van een land.
De lage waarde van een nationaal diploma en werkervaring (op de nationale arbeidsmarkt).	Culturele, economische, onderwijskundige, historische, politieke, taalkundige, religieuze, of strategische verbanden tussen landen, regio's of instellingen.
Lage kwaliteit en reputatie van nationaal hoger onderwijs en onderzoek.	De kwaliteit en reputatie van het land (bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, bepaald door het aantal en de positie van universiteiten in ranglijsten). De mate van academische vrijheid.
Hoge herkenbaarheid, acceptatie en erkende waarde van buitenlandse kwalificaties door nationale werkgevers en hoger onderwijsinstellingen.	Wederzijdse erkenning van kwalificaties door bestemmingsland en land van herkomst.
Culturele, economische, onderwijskundige, historische, politieke, taalkundige, religieuze, of strategische verbanden tussen landen, regio's of instellingen.	Kosten van hoger onderwijs, levensonderhoud, en reiskosten.
Demografische, economische en politieke klimaat van het herkomst land.	Bestuurlijke grondslag van hoger onderwijsinstellingen (publiek of privaat).
Hospitality van het herkomst land (e.g. het klimaat).	Veiligheid van een land (e.g. qua misdaad en discriminatie).
Beschikbaarheid van informatie van mogelijke bestemmingsregio's, landen, steden of instellingen.	Mate van internationalisering van een land (aantal buitenlandse studenten, beschikbaarheid en diversiteit van internationale programma's en strengheid van immigratiebeleid).
Hoogte van nationale collegegelden en levensonderhoud kosten.	De leef, studie en werkcondities van een land (qua klimaat, onderzoekfaciliteiten, ambiance, werk en immigratiemogelijkheden, beperkingen tijdens en na de opleiding, en demografische ontwikkelingen).
Gunstige financieel (e.g. scholarships) en emigratiebeleid van het herkomst land.	Sociale verbanden (vrienden en familie in bestemmingsland) en geografische nabijheid

Tabel 1. Mogelijke push- en pullfactoren (gebaseerd op Becker and Kolster, 2012, p. 12-13; eigen vertaling)

eerder genoemde beperkingen van de verzamelde data, kan aangenomen worden dat er ook bepaalde specifieke factoren ten grondslag liggen aan dergelijke trends en ontwikkelingen. De centrale vraag van dit artikel is dan ook welke factoren de uitstroom van studenten uit zendende landen bepalen (de pushfactoren) en welke factoren de aantrekkelijkheid van bestemmingslanden verklaren (de pullfactoren). Dit artikel probeert deze

vraag te beantwoorden door ten eerste te kijken naar de mogelijke factoren die op mobiliteitsstromen van invloed zijn, ten tweede naar factoren waarvan statistische analyses hebben laten zien dat ze van invloed zijn en ten derde exploratief te kijken naar de relevante factoren voor Nederland. Naast interessante resultaten kan op deze manier ook een hiaat in de literatuur worden gevuld.

Mogelijke push- en pullfactoren

Er zijn veel factoren die mogelijk een rol spelen bij de mobiliteitsstromen van internationale studenten. Toch geldt voor dergelijke factoren dezelfde beperking als bijvoorbeeld voor ranglijsten van universiteiten: het blijft vaak onduidelijk welke factoren of indicatoren nu daadwerkelijk iets zeggen over kwaliteit – of in dit geval over mobiliteit. Bovendien is het analyseren van mobiliteitsstromen complex, doordat veel verschillende aspecten een rol kunnen spelen. Kortom, deze benadering blijft de facto een benadering die niet volledig of sluitend zal zijn. Dit neemt uiteraard niet weg dat men kan pogen te achterhalen welke factoren bijdragen aan uitgaande

Verschillende auteurs stellen dat de positie van een land invloed heeft op het aantal internationale studenten dat een land ontvangt

Internationalisering

mobiliteit en welke aan inkomende studentenmobiliteit. In deze analyse wordt gebruik gemaakt van de *push and pull theory* (zie bijvoorbeeld Mazzarol and Soutar, 2002) om tot een lijst met factoren te komen. Pushfactoren geven aan wat mee kan spelen bij het besluit in het buitenland te gaan studeren. Pullfactoren maken een land een aantrekkelijke studiebestemming. Op grond van een analyse van de internationaliseringsliteratuur zijn Becker en Kolster (2012, p. 12-13) tot een overzicht van mogelijke push- en pullfactoren gekomen (zie tabel 1).

Hoe meer instellingen in de top tweehonderd, hoe meer internationale studenten een land aantrekt

Naast de push- en pulltheorie wordt ook vaak de world-systems-theorie (Wallerstein, 1974) gebruikt om de internationale studentenmobiliteit te duiden vanaf een meer macroperspectief. De theorie stelt dat de wereld opgedeeld kan worden in drie posities: de kern, de periferie en de semiperiferie. De politieke, economische en culturele invloed van een land bepaalt de positie. Verschillende auteurs (zoals McMahon, 1992, Chen en Barnett, 2000 en Kolster, 2014) stellen dat de positie van een land invloed heeft op het aantal internationale studenten dat een land ontvangt.

Om te meten of de hypothetische factoren daadwerkelijk van invloed zijn op de uitgaande en inkomende mobiliteit van internationale studenten moeten ze vertaald worden in meetbare indicatoren. Deze vertaalslag is een methodologisch mijnenveld: kunnen er überhaupt indicatoren gevonden worden en zegt zo'n indicator ook echt iets over de gerelateerde factor (Kolster, 2014)? In de volgende paragraaf laten we zien dat er in ieder geval voor een aantal factoren op grond van een verscheidenheid aan statistische analyses een betrouwbaar beeld kan worden geschetst van hun invloed op mobiliteit.

Invoedrijke push- en pullfactoren voor mobiliteit

Verschillende onderzoekers hebben met statistische analyses proberen aan te tonen welke factoren uitgaande en inkomende internationale studenten mobiliteit beïnvloeden in een specifiek gebied of land. Vijf van dit soort analyses worden hierna kort beschreven.

Middels een multivariate analyse trachten Perkins en Neumayer (2013) wereldwijde mobiliteitsstromen te verklaren. Zij concluderen dat de volgende factoren het invloedrijkst zijn bij het bevorderen van mobiliteit:

- het niveau van het nationaal inkomen van een bestemmingsland;
- de aanwezigheid van relaties door een gedeelde, koloniale geschiedenis;
- het hebben van een gezamenlijke taal;
- de aanwezigheid van een migrantenpopulatie.

Kwaliteit van onderwijs, gemeten aan het aantal universiteiten in de *World University Ranking* (door QS) en de *Academic Ranking of World Universities* (ook bekend als de Shanghai ranking), heeft een veel kleinere invloed. Negatieve factoren zijn er ook: de geografische afstand tussen landen (hoe groter de afstand, des te minder mobiliteit), het soort politiek regiem (hoe democratischer een land, des te minder uitgaande mobiliteit) en het verschil in bruto binnenlands product (hoe groter het verschil, des te minder mobiliteit).

Chen en Barnett (2000) gebruiken een netwerk analyse om de internationale mobiliteitspatronen vanuit een macroperspectief te analyseren. De world-systems-theorie wordt gebruikt om de internationale studentenmobiliteit te duiden. Door 64 landen over drie perioden (1985, 1989 en 1995) te analyseren wordt geconcludeerd dat de economische kracht van een land – gemeten aan het bruto nationaal product per hoofd van de bevolking – een steeds sterkere pullfactor wordt. Dit betekent dat de economisch krachtige landen, waarvan mag worden uitgegaan dat zij een voorsprong qua middelen en expertise hebben en houden, in de kernpositie (world-systems-theorie) zullen blijven en dus internationale studenten zullen blijven aantrekken.

Om te analyseren in hoeverre de kwaliteit van hogeronderwijssystemen invloed heeft op mobiliteitspatronen in Europa, gebruiken Van Bouwel en Veugelers (2013) een *extended gravity model*. Dit statistische model kan gebruikt worden om mobiliteitsstromen te voorspellen door te kijken naar verschillen tussen landen, bijvoorbeeld op gebied van het bruto nationaal product en afstand tussen landen. De resultaten (op hogeronderwijsniveau ISCED 5A) laten zien dat de kwaliteit van onderzoek gemeten door citatieanalyses en het aantal universiteiten in de Shanghai Ranking-lijst – maar niet de *Times Higher Education Supplement ranking* – een significant positieve impact hebben op de omvang en richting van mobiliteitsstromen in Europa. De onderzoekers stellen dat een extra instelling in de top 200 van

Internationalisering

de Shanghai Ranking het aantal internationale studenten dat een land ontvangt met ongeveer 11 procent kan laten toenemen. Eveneens positief significant zijn de volgende factoren:

- het delen van een landsgrens;
- de omvang van de totale studentenpopulatie in bestemmingslanden;
- het aantal studenten in zendende landen;
- de hogeronderwijsuitgaven per hoofd van de bevolking (voor alle gevallen geldt: hoe meer en hoger des te meer internationale studenten).

Hoe meer migranten uit een bepaald land in Nederland wonen, des te meer studenten uit dat land in Nederland komen studeren

De hoogte van collegegelden en de afstand tussen hoofdsteden hebben een significant negatieve impact (hoe hoger en hoe groter, des te minder internationale studenten). Niet significante factoren zijn het delen van een taal (waarschijnlijk omdat er binnen de meeste Europese landen voldoende hogeronderwijsaanbod voor internationale studenten in de Engelse taal is) en onderwijskansen (gemeten als het aantal studenten in het hoger onderwijs als percentage van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs).

Voor het analyseren van factoren voor studentenmobiliteit binnen het Erasmus mobiliteitsprogramma gebruiken González et al. (2011) een gravity model. Zij vonden de volgende significante factoren die van positieve invloed zijn op mobiliteitsstromen: de populatieomvang van landen, de kwaliteit van universiteiten (gemeten aan het aantal instellingen in de top 200 van de Shanghai ranking) en het feit dat de officiële taal van het bestemmingsland een wereldtaal is. Gevonden significant negatieve factoren zijn: de kosten van levensonderhoud en de afstand tussen hoofdsteden.

Naidoo (2007) heeft de push- en pullfactoren voor de mobiliteit naar het Verenigd Koninkrijk onderzocht

voor de periode 1985-2003. Op grond van een *pooled regression model* wordt geconcludeerd dat de volgende factoren significante invloed hebben: de mate van betrokkenheid van het zendende land bij de wereld-economie (hoe opener een land is voor handel en directe buitenlandse investeringen, des te meer uitgaande mobiliteit), de toegang tot hoger onderwijs in eigen land (hoe meer hogeronderwijsstudenten in verhouding tot het totaal aantal studenten/leerlingen, des te minder uitgaande mobiliteit) en de hoogte van het collegegeld in het Verenigd Koninkrijk (hoe hoger, des te minder inkomende mobiliteit).

Dit literatuuroverzicht laat zien dat verschillende onderzoeken verschillende factoren meten in verschillende contexten. De uitkomsten tonen derhalve dat er geen algemene en eenduidige conclusies te trekken zijn met betrekking tot 'universele' push- en pullfactoren voor internationale studentenmobiliteit. Gezien de diverse uitkomsten, zou het goed kunnen dat de factoren contextgevoelig zijn, wat betekent dat de push- en pullfactoren voor mobiliteit vanuit en naar Nederland anders zijn dan die voor andere landen. In de volgende paragraaf analyseren we welke factoren voor de Nederlandse studentenmobiliteit van belang zijn.

Mobiliteit vanuit en naar Nederland

Voor Nederland hebben we exploratief onderzocht welke van de in de literatuur gesuggereerde push- en pullfactoren significant zijn. We beginnen de analyse met de pushfactoren voor studenten uit de vijftien landen waarvan Nederland de meeste studenten ontving in collegejaar 2011-2012. De top vijftien landen waren (Nuffic, 2012):

- Duitsland (26.050)
- China (5.700)
- België (2.900)
- Spanje (2.200)
- Frankrijk (2.150)
- Italië (1.750)
- Bulgarije (1.700)
- Verenigde Staten (1.650)
- Verenigd Koninkrijk (1.600)
- Griekenland (1.550)
- Polen (1.450)
- Turkije (1.350)
- Indonesië (1.200)
- Roemenië (1.050)
- India (800)

Informatie voor de factoren is zo veel mogelijk gehaald uit dezelfde bronnen die de publicaties besproken in de vorige paragraaf benutten (zoals die van *UNESCO's Institute for Statistics*). Het jaar 2011 is aangehouden als referentiejaar terwijl factoren waarvoor minder dan tien observaties beschikbaar waren, niet zijn meegenomen in de analyse.

Internationalisering

Correlatie bepaalde factoren met internationale studenten Nederland	Correlatie	Significatie
Afstand hoofdsteden	-0,174	
Aantal tertiaire studenten	-0,29	
Aantal uitgaande studenten	0,183	
Publieke uitgaven onderwijs als % van GDP	0,107	
Overheidsuitgaven aan onderwijs als % van totale uitgaven	-0,186	
Uitgaven aan R&D als % van GDP	0,542	*
Totale populatie	-0,013	
BBP per hoofd van bevolking	0,286	
Migranten van land in NL	0,484	*
Aantal universiteiten in top 500 ARWU	0,138	
Democratie	-0,012	
Verschil BBP p/h NL en herkomst land	-0,286	
Citaties per publicatie	0,204	
UN connectedness index	0,320	
* = significant bij $\alpha=0,1$ (2-tailed)		

Tabel 2. Correlatie pushfactoren met internationale studenten in Nederland ($n=15$)

Positieve factoren voor mobiliteitsstromen zijn verbindingen tussen landen, bijvoorbeeld op het gebied van taal, maar ook op sociaal vlak

Zoals tabel 2 toont, hebben twee pushfactoren een significante relatie met studentenmobiliteit naar Nederland. Ten eerste de hoogte van de uitgaven aan research & development in het thuisland. Dus hoe meer een land daaraan uitgeeft, des te waarschijnlijker is het dat studenten uit een dergelijk land Nederland als bestemmingsland kiezen. Ten tweede blijkt er een significant positieve correlatie tussen het aantal internationale studenten in Nederland van de top vijftien landen en het aantal migranten van een bepaald land in Nederland. Dus hoe meer migranten uit een bepaald land in Nederland wonen, des te meer studenten uit dat land in Nederland komen studeren. Hoewel de analyse een

indicatie geeft van pushfactoren van de landen waaruit Nederland internationale studenten ontvangt, is aanvullend onderzoek met een grotere sample (met als gevolg meer variatie en mogelijk meer significante factoren) en een uitgebreidere statistische methode nodig om tot een meer valide lijst te komen van invloedrijke pushfactoren.

De pullfactoren bepalen de aantrekkelijkheid van een land, maar altijd gezien vanuit een vergelijkend perspectief. Immers, de mate van aantrekkelijkheid van bijvoorbeeld mogelijkheden om te werken in Nederland na of tijdens de studie is mede gerelateerd aan de mogelijkheden in andere landen. De aantrekkelijkheid van Nederland voor internationale studenten is daarom vanuit een vergelijkend perspectief onderzocht door Kolster (2014). Uit dit onderzoek komt naar voren dat Nederland, in vergelijking met Australië, Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, relatief goed scoort op het gebied van:

- mogelijkheden om te werken in het bestemmingsland na de studie (beter dan VS, VK en Frankrijk);
- hoogte van collegegeld (beter dan VS, VK en Australië);
- gebruik van Engels in het hoger onderwijs (beter dan Duitsland en Frankrijk).

Nederland is in verhouding minder aantrekkelijk als het gaat om:

- mogelijkheden om te werken in het bestemmingsland tijdens de studie (slechter dan Australië, VK en Frankrijk);
- internationale studieomgeving (slechter dan Australië, VK, Frankrijk en Duitsland);

Internationalisering

- politieke invloed (slechter dan VS, Duitsland, VK en Frankrijk);
- prestige van hogeronderwijssysteem (slechter dan VS, Duitsland, VK, Frankrijk en Australië).

Conclusie

Dit artikel behandelde de vraag welke factoren invloed hebben op de uitstroom van studenten uit zendende landen en welke factoren op de populariteit of te wel de aantrekkelijkheid van bestemmingslanden. Zoals verwacht kon worden heeft de afstand tussen landen een duidelijke negatieve invloed; hoe groter de afstand tussen een bestemmingsland en het zendende land, des te minder aantrekkelijk het bestemmingsland. Hetzelfde geldt logischerwijs voor de hoogte van collegegelden. Positieve factoren voor mobiliteitsstromen zijn verbanden tussen landen, bijvoorbeeld op het gebied van taal, maar zeker ook op sociaal vlak: het aanwezig zijn van migranten of studenten uit bepaalde landen in een bestemmingsland heeft een positief effect op de aantrekkelijkheid van dat bestemmingsland. Zoals voorspeld door de world-systems-theorie hebben economische factoren, zoals de economische kracht van een land, een effect op de aantrekkelijkheid van bestemmingslanden. Tot slot is de kwaliteit van hogeronderwijssystemen van invloed, voornamelijk gemeten aan het aantal instellingen in internationale ranglijsten. Hoewel de mate van ondervonden invloed verschilt, betekent de relatie eenvoudig gezegd: hoe meer instellingen in de top tweehonderd, hoe meer internationale studenten een land aantrekt.

Behoedzaamheid bij de interpretatie van de resultaten is nodig aangezien verschillende onderzoeken verschillende factoren, indicatoren, bronnen en statische methodes gebruiken. Hierdoor is het lastig eenduidig vast te stellen welke factoren in het algemeen van welke invloed zijn. Te meer omdat de uitkomsten contextgevoelig zijn. Ook de exploratieve geanalyseerde push- en pullfactoren voor Nederland bieden onvoldoende houvast om te kunnen zeggen welke factoren Nederland aantrekkelijk maken voor internationale studenten. Ze wijzen wel op factoren die van belang zijn. Deze factoren, bijvoorbeeld de relatief goede mogelijkheden om in Nederland te werken na afstuderen, kunnen gebruikt worden ten behoeve van de promotie van het Nederlandse hoger onderwijs. Om met grotere zekerheid vast te stellen welke factoren invloed hebben op de mobiliteitsstromen in het algemeen en naar Nederland in het bijzonder, is verder onderzoek nodig waarbij eenduidige definities en onderzoeksmethoden worden gehanteerd.

Verder zou voor het bepalen van de aantrekkelijkheid van een land niet alleen naar objectief meetbare factoren gekeken moet worden, maar ook naar de percepties die internationale studenten hebben van een land (Kolster,

2014). Door deze percepties toe te voegen aan push- en pullfactoren ontstaat een completer beeld van de invloedrijke factoren. Zo'n compleet beeld geeft inzicht in de aspecten die een land of regio kan promoten om zich zo succesvol mogelijk te positioneren op de internationale onderwijsmarkt. De voorgestelde aanpak, maar dan op instellingsniveau, zou ook van een zelfde toegevoegde waarde kunnen zijn voor de internationaliseringsambitie van instellingen.

Renze Kolster

werkt als onderzoeker bij het Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS) van de Universiteit Twente. De auteur bedankt Hans Vossensteyn voor zijn feedback op dit artikel. (r.kolster@utwente.nl)

Literatuurlijst

- Becker, R. and R. Kolster (2012). *International student recruitment: policies and developments in selected countries*, Nuffic, January 2012.
- Chen, T.-M., and G. A. Barnett (2000). Research on International Student Flows from a Macro Perspective: A Network Analysis of 1985, 1989 and 1995. *Higher Education* 39 (4): 435–453. doi:10.1023/A:1003961327009.
- González, C.R., R. B. Mesanza, and P. Mariel (2011). The Determinants of International Student Mobility Flows: An Empirical Study on the Erasmus Programme. *Higher Education* 62 (4): 413–430. doi:10.1007/s10734-010-9396-5.
- Kolster, R. (2014). Academic attractiveness of countries; a possible benchmark strategy applied to the Netherlands, *European Journal of Higher Education*, DOI: 10.1080/21568235.2013.879835
- McMahon, M. E. (1992). Higher Education in a World Market. *Higher Education* 24 (4): 465–482. doi:10.1007/BF00137243.
- Mazzarol, T., and G. N. Soutar (2002). 'Push-Pull' Factors Influencing International Student Destination Choice. *International Journal of Educational Management* 16 (2): 82–90. doi:10.1108/09513540210418403.
- Naidoo, V. (2007). Research on the Flow of International Students to UK Universities: Determinants and Implications. *Journal of Research in International Education* 6 (3): 287–307. doi:10.1177/1475240907083197.
- Nuffic (2012). *Mobiliteit in Beeld 2012; internationale mobiliteit in het Nederlandse hoger onderwijs*. Den Haag: Nuffic
- OECD (2005-2013). *Education at a Glance; OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Perkins, R., and E. Neumayer. (2013). Geographies of Educational Mobilities: Exploring the Uneven Flows of International Students. *The Geographical Journal*. doi:10.1111/geoj.12045.
- Richters, E. and U. Teichler (2006). "Student mobility data: Current methodological issues and future prospects." in Kelo, M. Teichler, U. and Wächter, B. (eds). EURODATA – Student Mobility in European Higher Education. Lemmens Verlags- & Mediengesellschaft, Bonn. P. 78-95
- UNESCO (2005-2010). Custom tables of International (or internationally mobile) students. Total, per country. Verzameld op <http://stats.uis.unesco.org> (10-04-2014).
- Van Bouwel, L., and R. Veugelers (2013). "The Determinants of Student Mobility in Europe: The Quality Dimension." *European Journal of Higher Education* 3 (2): 172–190. doi:10.1080/21568235.2013.772345.
- Wallerstein, I. (1974). "The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis." *Comparative Studies in Society and History* 16 (4): 387–415. doi:10.1017/S0010417500007520